

Van: "[REDACTED] 15 J"
Verzonden: donderdag 23 oktober 2025 15:28
Aan: "[REDACTED] 15 J" <[REDACTED] 4 J @katwijk.nl>
Cc: "[REDACTED] J" <[REDACTED] 4 J @katwijk.nl>; "[REDACTED] 15 J" <[REDACTED] 4 J @katwijk.nl>; "[REDACTED] 15 J" <[REDACTED] 4 J @katwijk.nl>
Onderwerp: [stukken anoniem B&W 28 oktober]: BBV Bewonersvragen over PFAS-verontreiniging bij voormalig Vliegveld Valkenburg
Bijlage(n): 250915 PFAS ValkenburgValkenhorst gezondheid nalatigheid bij moestuinen en bestuurlijke verantwoordelijkheid (Woo-zaak 3644103) anoniem.pdf, 250929 B&W voorstel bewonersvragen over PFAS-verontreiniging bij voormalig Vliegveld Valkenburg_3822859_anoniem.docx, 251018 ALG - Brief_3818763_beantwoording inwoner PFAS breed PHO anoniem.docx, 250903 KIMO-NSC-PFAS-STATEMENT_final-compressed.pdf
Categories: deadline

Beste allemaal,

Ik heb alle bestanden aangepast en ook bestanden geanonimiseerd.

Deze geanonimiseerde bestanden heb ik als bijlage aan deze email toegevoegd. Ik wist niet hoe deze op de B&W vergadering te zetten van 28 oktober.

Bijlage KIMO was al anoniem, want geen namen of email-adressen die heb ik voor de volledigheid toegevoegd.

Vriendelijke groet,

[REDACTED] 15 J

Werkt als proceseigenaar aan:

Klimaatadaptatie, Waterkwaliteit en Stedelijk Water

Let op: e-mails met mij als CC-ontvanger beschouw ik als ter kennisname aan en vragen geen directe actie.

Mobiel: 06-[REDACTED] 5 J
E-mail: [REDACTED] 4 J @katwijk.nl

Gemeentehuis Katwijk

Koningin Julianalaan 3,
Postbus 589
2220 AN Katwijk ZH

Van: [REDACTED] 15 J <[REDACTED] 4 J @katwijk.nl>
Verzonden: donderdag 23 oktober 2025 11:17
Aan: [REDACTED] 15 J <[REDACTED] 4 J @katwijk.nl>
CC: [REDACTED] J <[REDACTED] 4 J @katwijk.nl>
Onderwerp: BBV Bewonersvragen over PFAS-verontreiniging bij voormalig Vliegveld Valkenburg
Urgentie: Hoog

Beste [REDACTED] 15 J

Van mijn collega [REDACTED] begreep ik dat ze bij jou heeft aangegeven dat in het BBV en in alle bijlagen behorende bij het BBV 'Bewonersvragen over PFAS-verontreiniging bij voormalig Vliegveld Valkenburg' alle NAW-gegevens (ook mailadressen), waaronder de naam van verzoeker (in het BBV kan je zijn naam vervangen door bijvoorbeeld 'inwoner'), geanonimiseerd moeten worden; alleen de naam van de gemeentesecretaris en burgemeester kan je onderaan de brief laten staan. Eea moet dan aangeleverd worden conform:

<https://workspace365.rawworks.nl/katwijk/Hub/KnowledgeItems/127>.

Overigens zie ik dat ook in de bestandsnaam van de antwoordbrief de naam van verzoeker staat. Ook dat er graag uit halen.

Graag eea spoedig aanpassen en geef je het directiesecretariaat een seintje als je alles hebt aangepast in Djuma? Dan kunnen zij de juiste bestanden uploaden naar Notubiz.

Alvast bedankt!

Groeten, [redacted] 15 J

Vriendelijke groet,

[redacted] 15 J
Juridisch adviseur
Unit Inkoop en Juridische Zaken
Gemeente Katwijk

M: 06 [redacted] 5 J
E: [redacted] 5 J .T @katwijk.nl
Werkdagen: [redacted] J

Van: [redacted]
Verstuurd: Mon, 15 Sep 2025 09:49:23 +0200
Aan: Griffie Gemeente Katwijk
Onderwerp: Re: PFAS Valkenburg/Valkenhorst – gezondheid, nalatigheid bij moestuinen en bestuurlijke verantwoordelijkheid (Woo-zaak 3644103)

U ontvangt niet vaak [redacted] [Ontdek waarom dit belangrijk is](#)

Geachte mevrouw [redacted]

Dank voor uw bericht.

Graag beide:

1. Doorsturen naar het college van B&W (de brief is aan B&W gericht), én
2. Opnemen op de lijst van ingekomen stukken voor de gemeenteraad ter kennisname.

Kunt u de registratie alstublieft voorzien van Woo-zaaknummer 3644103 en een link naar de ontvangen bijlagen?

Indien mogelijk verneem ik graag ook bij welke commissie (Ruimte/Omgeving / Maatschappij) dit stuk het beste kan worden geagendeerd ter bespreking, gezien de gezondheids- en PFAS-impact.

Alvast hartelijk dank en ik ontvang graag een korte bevestiging van de doorzending en registratie.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

Op 15 sep 2025 om 08:19 heeft Griffie Gemeente Katwijk <Griffie@katwijk.nl> het volgende geschreven:

Geacht [redacted]

Uw brief is gericht aan het college, de griffie werkt voor de gemeenteraad. Wilt u dat ik deze brief op de lijst van ingekomen stukken zet voor de gemeenteraad om te lezen of wilt u dat ik het doorstuur naar het college? Alvast bedankt voor uw antwoord.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

<image001.jpg>

[redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: maandag 15 september 2025 00:54

Aan: [redacted]@katwijk.nl

CC: [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

Onderwerp: PFAS Valkenburg/Valkenhorst – gezondheid, nalatigheid bij moestuinen en bestuurlijke verantwoordelijkheid (Woo-zaak 3644103)

Geacht college,

Iedere Katwijker heeft recht op schoon water, veilige grond en een bestuur dat eerlijk is over risico's. Dit gaat niet over abstracte normen, maar over de gezondheid van onze kinderen, onze gezinnen en toekomstige generaties. PFAS zijn forever chemicals: ze verdwijnen niet, hopen zich op in mens en natuur en worden in verband gebracht met o.a. kankerrisico's, verstoring van het immuunsysteem en ontwikkelingsproblemen bij kinderen.

Al sinds 2015 blijkt uit onderzoeken dat op en rond het voormalige vliegveld Valkenburg sprake is van zware PFAS-verontreiniging. Dat schept een plicht tot openheid en voorzorg. Aanvullende datasets zijn via de Woo-procedure (zaaknr. 3644103) inmiddels opgevraagd bij de heer [redacted]. In deze e-mail vraag ik geen documenten; ik vraag u om bewustzijn, verantwoordelijkheid en onmiddellijke actie op basis van wat we nú al weten.

Wat de nu bekende informatie uit het WOO dossier laat zien:

- Gezondheid bewoners – Bij gemaal ROP42801 zijn in 2024 PFOS-waarden van 25–70 ng/L gemeten: **tientallen keren boven de Europese milieukwaliteitsnorm** (EQS) van 0,65 ng/L. Tegelijk wordt publiek vooral verwezen naar de zwemwater-advieswaarde (280 ng/L PEQ). Iets kan onder een zwemadvies liggen en tóch ernstig afwijken van wat ecologisch en gezondheidskundig aanvaardbaar is. Het publiek verdient die volle waarheid voor wat betreft de risico's.
- Voedselveiligheid (moestuinen & eieren) – Ondanks mijn eerdere vragen al meer dan een jaar geleden heeft de gemeente geen onderzoek laten uitvoeren naar bodem, gewassen en kippeneieren op beide moestuincomplexen: direct naast Valkenhorst en bij de Zanderijtuinen. Elders in Nederland bleken juist hobby-eieren een belangrijke blootstellingsroute met verhoogde PFOS-waarden. Het uitblijven van dit onderzoek is nalatig en laat een cruciale gezondheidsvraag onbeantwoord.

- Recreatie Valkenburgse Meer – Bij instroompunten (gemaal/drainage) zijn verhoogde PFAS-waarden gemeten. Zonder structurele seizoensmetingen op aangewezen zwemlocaties (plus extra monsters na zware regen) kan de veiligheid van zwemmers—vooral kinderen—niet overtuigend worden onderbouwd.
- Sanering & grondstromen – Het milieuhygiënisch vooronderzoek wijst op duizenden m³ ernstig verontreinigde grond (blus-/kazerne-locaties). Een transparant sanerings- en grondstromenplan (hoeveelheid, route, opslag en eindbestemming) ontbreekt in de publieke stukken, terwijl woningbouw voortgaat.
- Drinkwater (Dunea) & duinen – Publieke informatie: Maas-inlaat ~20 ng/L PFAS; drinkwater ~4 ng/L (rond EFSA-streefwaarde). Dunea erkent dat PFAS met huidige techniek niet volledig te verwijderen is. Uitbreiding van duininfiltratie richting Valkenhorst vergroot de bronbelasting, terwijl een transparante PFAS-massabalans in de duinen ontbreekt.
- Langetermijnrisico's – Studies (KWR/WUR) tonen dat PFAS in duinen kan accumuleren en via seaspray opnieuw kan neerslaan. Provinciale kerven kunnen transport/depositie landinwaarts versterken. Zonder voorzorg groeit de structurele belasting—en de toekomstige saneringslast—voor onze kinderen.

Kritieke langetermijnvraag: wie betaalt de rekening voor de duinstrook Katwijk–Scheveningen?

Als Dunea (waarvan Katwijk aandeelhouder is) ongewijzigd doorgaat met het infiltreren van PFAS-belast Maaswater en verder gaat uitbreiden, neemt de structurele PFAS-voorraad in de duinen toe. In een worst-case scenario betekent dit dat over jaren een grootschalige sanering van de duinstrook tussen Katwijk en Scheveningen noodzakelijk kan zijn —ecologisch ingrijpend en financieel zeer kostbaar.

Mijn vragen aan u als college (en aandeelhouder van Dunea):

1. Is dit risico in kaart gebracht? Bestaat er een scenario-/kostenanalyse voor grootschalige duinsanering bij aanhoudende infiltratie met PFAS-belast Maaswater (incl. seaspray-depositie)?

2. Is hiervoor een voorziening getroffen? Wordt dit risico als voorziening of (niet uit de balans blijvende) verplichting toegelicht in de jaarrekening van de gemeente en/of in de aandeelhoudersstukken van Dunea (BBV-kader)?
3. Aandeelhoudersinstructie: is het college bereid om als aandeelhouder een instructie te geven aan Dunea dat uitbreiding van infiltratie uitsluitend plaatsvindt:
  - na een transparante PFAS-massabalans (Maas + seaspray + retentie/uitspoeling),
  - met voorzuivering (RO/GAC/IX) vóór infiltratie en beheer van reststromen,
  - en met trend-targets (grondwater/duinvoorraad) en actie bij verslechtering?

Dit is geen theoretische financieel-technische vraag, maar een gezondheids- en generatietoets: laten we toekomstige kinderen opdraaien voor een saneringsschuld die we nú kunnen voorkomen?

De bestuurlijke opdracht (gezondheid, openheid, voorzorg)

Dit dossier kan niet langer met technische geruststellingen worden weggezet. Sinds 2015 is de verontreiniging bekend; dat betekent dat u—college én raad—al jaren kennis heeft die verplicht tot handelen. Inwoners hebben recht op volledige openheid en op voorzorg bij besluiten over woningbouw en drinkwaterinfrastructuur.

Het niet tijdig of onvoldoende handelen bij bekende gezondheidsrisico's is niet alleen bestuurlijk onjuist, maar kan—wanneer bewust in strijd met beschermende wetgeving wordt besloten of cruciale informatie wordt achtergehouden—leiden tot persoonlijke aansprakelijkheid. Internationale PFAS-zaken (Chemours, DuPont, 3M) laten zien dat bestuurders en bedrijven verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor gezondheidsschade en

milieuschade. Dit is geen dreigement; dit is de realiteit die vraagt om zorgvuldigheid, openheid en voorzorg.

Verzoek aan het college:

1. Erken de gezondheidsrisico's publiekelijk: communiceer niet langer uitsluitend met de zwemwater-advieswaarde (PEQ); leg óók de milieukwaliteitsnormen (EQS PFOS/PFOA) en EFSA-streefwaarden uit. Zeg het zoals het is: "onder het ene advies" kan nog steeds "boven een ander, strenger risicokader" zijn.
2. Informeer raad en inwoners volledig: presenteer altijd twee sporen in elke rapportage—(i) gezondheid (PEQ/EFSA) en (ii) milieu/ecologie (EQS PFOS/PFOA)—zodat niemand op een halve waarheid hoeft te vertrouwen.
3. Kies voor voorzorg bij besluiten:
  - Moestuinen/eieren – start onmiddellijk gericht voedselveiligheidsonderzoek op beide moestuincomplexen (naast Valkenhorst en bij de Zanderijtuinen); publiceer een plan met meetmethode, locaties en planning en geef voorlopig consumptieadvies zolang resultaten ontbreken.
  - Valkenhorst – publiceer een concreet sanerings- en grondstromenplan (keten/traceerbaarheid) vóór verdere bouwstappen.
  - Dunea/duinen – laat uitbreiding infiltratie pas toe na voorzuivering en een transparante PFAS-massabalans, met trend-targets en actie bij verslechtering; geef duidelijkheid over een voorziening/financiële borging voor het duinsaneringsrisico.

Het gaat hier om meer dan plannen of processen. Het gaat om gezondheid, vertrouwen en de toekomst van Katwijk. Ik verzoek u dit nu uit te dragen en in uw besluitvorming te verankeren.

Met vriendelijke groet,

 J

Woo-zaaknummer: 3644103

Op alle opdrachten zijn, tenzij anders overeengekomen, de algemene inkoopvoorwaarden leveringen en diensten gemeente Katwijk 2025 van toepassing. Deze zijn te raadplegen op <https://www.katwijk.nl> en <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR737171>. De informatie verzonden in dit e-mail bericht (incl. bijlagen) is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Indien deze e-mail bij vergissing bij u terecht is gekomen, verzoeken wij u het bericht aan de gemeente Katwijk terug te sturen en het e-mail bericht van uw systeem te verwijderen. Openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van de in de e-mail ontvangen informatie aan derden is niet toegestaan. Voor meer informatie over de regels en afhandeling van berichtenverkeer via e-mail/webformulieren wordt verwezen naar de proclaimer op <https://www.katwijk.nl/proclaimer>

Voorstel

<i>Aan</i>	: Burgemeester en Wethouders	<i>Kenmerk</i>	: Z3822831D3822859
<i>Status geheim</i>	: Openbaar	<i>Datum</i>	: 29 september 2025
<i>Cluster/Unit</i>	: Beleid Fysieke Leefomgeving	<i>Raad</i>	: Ter kennisname
<i>Medewerk(st)er</i>	:	<i>Or</i>	: Nee
<i>Telefoonnummer</i>	:	<i>Evaluatie</i>	:
<i>Portefeuillehouder</i>	:		
<i>Bijlage(n)</i>	: 2		

Onderwerp:

Bewonersvragen over PFAS-verontreiniging bij voormalig Vliegveld Valkenburg

Samenvatting:

Bewoners van gemeente Katwijk maken zich zorgen over de PFAS-verontreiniging in het milieu. Februari dit jaar heeft een inwoner van gemeente Katwijk hiertoe een Woo-verzoek ingediend. Dit Woo-verzoek was breed variërend van zwemwater tot consumptie van eieren. De gemeente heeft op 3 juli met vier deelbesluiten voldaan aan het Woo-verzoek.

De inwoner heeft na analyse van de opbrengst van zijn Woo-verzoek een aanvullende vragen en verzoeken aan het college met afschrift aan de raad. Hierin spreekt hij de gemeente ook aan als aandeelhouder van Dunea. In de beantwoordingsbrief aan de inwoner gaat het college hier nader op in.

Gevraagde beslissing:

1. Kennis nemen van de brief van de inwoner van gemeente Katwijk, waarin hij het college verzoekt om beantwoording en het inwilligen van een aantal voorzorgsmaatregelen;
2. Besluiten om de beantwoordingbrief aan de inwoner vast te stellen én deze te verzenden;
3. Op de aandeelhoudersvergadering met Dunea te verzoeken:
  1. onderzoek te doen naar de accumulatie van PFAS in de duinen én in het bijzonder de infiltratievoorzieningen vanwege het Maaswater;
  2. aan te geven hoe zij het bij het innamepunt van Maaswater bij Bergambacht omgaan met PFAS;
  3. rekening te houden met mogelijk bodemherstel vanwege de PFAS accumulatie in de duinen en in het bijzonder de infiltratievoorzieningen vanwege het Maaswater;
4. De gemeenteraad te informeren over:
  - a. van de beantwoordingbrief aan de inwoner van gemeente Katwijk (anoniem)

Afgestemd met   Communicatie, Juridische zaken   Extern advies

Besluit:
Besluit

Deze versie is met portefeuillehouder afgestemd op: 6 oktober 2025

Kenmerk : Z3822831D3822859
Programma : Volksgezondheid en milieu
Onderwerp : Bewonersvragen over PFAS-verontreiniging bij voormalig Vliegveld Valkenburg

Aanleiding en doel

Bewoners van gemeente Katwijk maken zich zorgen over de PFAS-verontreiniging in het milieu. Op 10 februari 2025 heeft de inwoner na een gesprek in december een Woo-verzoek ingediend. Dit Woo-verzoek inzake PFAS met betrekking tot vliegveld Valkenburg en Valkenburgse Meer (zaak 3644103) is na precisering (d.d. 27 februari) op 3 juli afgehandeld in vier besluiten:

- deelbesluit 1: zwemwater Valkenburgse Meer;
- deelbesluit 2: PFAS m.b.t. de moestuinen;
- deelbesluit 3: PFAS Vliegveld Valkenburg;
- deelbesluit 4: PFAS in duinen van drinkwaterbedrijf Dunea.

De inwoner richt zich na zijn Woo-verzoek bestudeerd. Vervolgens richt hij zich op 15 september 2025 schriftelijk op het college met afschrift naar de raad. In zijn brief heeft een aantal vragen en voorstellen voor voorzorgsmaatregelen. In de bijgevoegde beantwoordingsbrief gaat het college in op zijn vragen en verzoeken, waarbij gemeente Katwijk vanuit haar verantwoordelijkheden een zo volledige beantwoording geeft passend bij haar rol als lokale overheid en aandeelhouder van Dunea.

In de beantwoording van de brief aan de inwoner gaat het ambtelijk om:

1. Het geven van de stand van zaken én inzichten die er nu zijn. Naast de inhoudelijk beantwoording gaat het daarbij over de gemeentelijke rollen en verantwoordelijkheden en ook van derden met wie wij ons als lokale overheid en/of aandeelhouder verhouden;
2. Beantwoording van de verzoeken ten aanzien van:
  - a. Communicatie ten aanzien van gezondheidsrisico's
  - b. Rapportage aan de raad & inwoners ten aanzien van (i) gezondheid) en (II) milieu/ecologie
  - c. Maatregelen uit voorzorg ten aanzien van:
    - i. Moestuinen én eieren van hobby-kippen (buiten het voormalig vliegveld Valkenburg);
    - ii. Sanerings- en grondstromenplan van de PFAS verontreiniging op voormalig Vliegveld Valkenburg;
    - iii. Uitbreiding drinkwatervoorziening Dunea afhankelijk te maken van een aantal voorwaardelijke maatregelen, zoals een voorzuivering bij Bergambacht.

Indicatoren (facultatief)

n.v.t.

Motivering voorstel

2.1 Verzenden van de beantwoordingsbrief aan de inwoner

Voor draagvlak en betrokkenheid van inwoners én ons het functioneren van de gemeente als democratische instelling is het van belang om zo transparant en mogelijk te reageren op vragen van onze inwoners. Een antwoord hoeft niet aantrekkelijk te zijn mits het transparant en duidelijk de positie van de gemeente weergeeft.

Het is daarbij van belang ons ook kwetsbaar op te stellen, omdat de gemeente – zeker met dit onderwerp – nog geen goed beeld heeft van een duidelijk handelingskader om gezondheid van bewoners en het milieu te beschermen tegen PFAS.

2.2 Erkenning dat PFAS een probleem is voor de gezondheid en het milieu

De inwoner vraagt om expliciet te erkennen dat PFAS een risico is voor gezondheid en het milieu. Gemeente Katwijk erkent - net als het Rijk en de EU – met haar handelen dat PFAS een zorgwekkende stof is. Om die reden wordt in de beantwoordingsbrief ook de onze deelname aan de werkgroep PFAS van KIMO internationaal én onze steun voor de motie op het VNG-congres aangehaald.

2.2 Voorstel communicatie ten aanzien van milieu- en gezondheidsrisico's

Gemeente Katwijk communiceert niet expliciet over milieu- en gezondheidsrisico's van PFAS. Op dit moment is de gemeentelijke positie, dat Rijk en derden zoals GGD, Dunea en RVB daarover dienen te communiceren. Bovendien zijn de PFAS-bodemverontreinigingen binnen de gemeente in beeld en worden deze zo nodig gemonitord. Binnen de gemeente is alleen de afvalwaterketen een lozingsbron van PFAS, omdat huishoudelijk afvalwater PFAS bevat.

Aan een gemeentelijk platform met hoor en wederhoor lijkt wel behoefte te zijn bij een aantal inwoners. Zo is voor het onderwerp Beaumix een constructieve dialoog met KSV. En voor PFAS lijkt dit gezien de brief van de inwoner ook het geval te zijn. Wellicht kunnen we zo ook tijd- en geldverslindend Woo-verzoek voorkomen. Het voorstel is om dit participatief o.a. met KSV te verkennen.

2.3 Rapportage aan raad en inwoners

De raad en de inwoners van Katwijk zijn op de hoogte van PFAS op het voormalig vliegveld Valkenburg. Bewoners worden echter niet gevoed met de meeste actuele informatie van PFAS-monitoring door Rijnland en RVB. Afspraak met RVB, Rijnland en Omgevingsdienst is, dat wordt gecommuniceerd indien de PFAS-advieswaarden voor zwemwater worden overschreden (280 ng PEQ/l voor kinderen). Rijnland monitort hierop en tot dusverre wordt deze advieswaarde nergens overschreden.

Het is verstandig voor het RVB om zoals Dunea op haar website ook transparant te communiceren over PFAS op het voormalig Vliegveld.

2.4 Maatregelen uit voorzorg: moestuinen én eieren van hobby-kippen

Om drie redenen wordt afgeraden om als gemeente eigenstandig onderzoek te doen naar moestuinen en eieren van hobby-kippen:

- I. Bewoners hebben op de eerste plaats zelf een verantwoordelijkheid naar de eigen gezondheid. Inwoners met kippen zijn gewaarschuwd door het RIVM en de media om daar terughoudend in te zijn;
- II. Voor de moestuinen is er geen verdenking van een historische PFAS-puntbron ter plaatse van de moestuinen. Bovendien is er nog geen duidelijk handelingsperspectief voor bodemherstel. Dit is nog in ontwikkeling en primair het terrein van omgevingsdiensten, provincie en Rijk;
- III. In elke kustgemeente is sprake van een diffuse belasting van PFAS uit zee ('sea-spray'). Het RIVM start bij opdracht van het Rijk in september een onderzoek naar de impact van seaspray op het milieu in de Nederlandse Kustgemeenten. Dit onderzoek geeft naar verwachting richting aan normen zoals die voor bodemherstel.

2.5 Sanerings- en grondstromenplan PFAS-verontreiniging op voormalig Vliegveld Valkenburg

Dit is een primaire verantwoordelijkheid van de eigenaar. Voor de huidige PFAS-verontreinigingslocaties op het voormalige vliegveld is de eigenaar het Rijksvastgoedbedrijf (RVB). Het RVB heeft aangegeven om de bodemkwaliteit te herstellen vóórdat de nieuwe woningen worden gebouwd. Zij is hierover in overleg met Omgevingsdienst Midden-Holland. De omgevingsdienst voert dit uit namens de gemeente en/of provincie Zuid-Holland (dit is nog onduidelijk en hangt samen met de leeftijd van de verontreiniging).

2.6 Risico en voorziening voor grootschalige duinsanering

Van een bodemsanering van de infiltratievoorzieningen en/of duinen kan nog geen sprake zijn. Herverontreiniging met PFAS-verontreinigd Maaswater en 'seaspray' treedt op dit moment onveranderd op. Het is een risico die ook nog niet in geld is uit te drukken door het ontbreken van duidelijk kader voor bodemherstel en die van duinen in het bijzonder.

Dunea onderzoekt inmiddels wel PFAS-zuivering vóór de duinpassage (innamepunt Maaswater bij Bergambacht). Daarnaast participeert Dunea in landelijke onderzoeksprogramma's, zoals met het ministerie IenW en TU Delft over seaspray en het effect op water en natuur.

2.7 Er is geen voorziening opgenomen voor bodemherstel van de duinen

Dunea en gemeente Katwijk hebben geen voorziening voor bodemherstel van de duinen opgenomen in de begrotingen. Gemeente Katwijk hoeft dit niet te doen, want zij is geen eigenaar én voert ook geen bedrijfsvoering in het gebied. Ik raad het de gemeente ook daarom af om een voorziening voor bodemherstel van de duinen in de begroting op te nemen.

Daarnaast is veel onduidelijk:

- Er zijn kennisvragen waarvan beantwoording nodig is om te komen tot een goed beleidskader met wet- en regelgeving voor bodemherstel. Het Rijk pakt deze actief op.
- Juridische vragen zijn er ook met betrekking tot aansprakelijk stellen: kan Dunea wel verantwoordelijk worden gehouden voor PFAS-verontreiniging afkomstig uit de Maas en uit de zee (seaspray) die mogelijk al decennia gaande is? Dunea is immers geen waterkwaliteitsbeheerder van de Noordzee of een rivier zoals de Maas, dat is Rijkswaterstaat.

2.8 Voorwaardelijke maatregelen bij toekomstige uitbreiding drinkwatervoorziening Dunea

Gemeente Katwijk kan op basis van de wetgeving Dunea niets voorschrijven. De duinen zijn eigendom van Dunea en de leveringszekerheid van drinkwater is geregeld in de Drinkwaterwet (2020). Gemeente is wel aandeelhouder (één van de zeventien) dus we kunnen wel het verzoek neerleggen bij Dunea.

3.1 Verzoeken aan Dunea

Gemeente is één van de aandeelhouders, dat geeft ons een mogelijkheid om Dunea bestuurlijk een aantal vragen te stellen. De opvolging hiervan is afhankelijk van Dunea en de andere aandeelhouders. Vanuit zorgen bij bewoners en ons eigenaarschap ten aanzien van de volksgezondheid kunnen we bij Dunea aandringen om de omgeving te blijven informeren over PFAS.

Ambtelijk weten we, dat:

- Dunea doet hydrologisch onderzoek in de duinen en zij participeert in landelijke onderzoeksprogramma's bijvoorbeeld met IenW en TU Delft over seaspray en het effect op water en natuur. Dunea kan aangeven wanneer deze onderzoeken worden gedeeld.
- Dunea voldoet aan de wettelijke norm voor drinkwater. Deze ligt op 100 nanogram per liter drinkwater. Dunea is echter op advies van het RIVM strenger en heeft een aanvullende zuivering op pompstation Katwijk, (richtwaarde RIVM: 4,4 nanogram PFOA-equivalenten per liter). Daarmee houdt Dunea rekening met alle andere blootstellingsroutes (voedsel is de grootste bron).
- Bij navraag blijkt, dat Dunea onderzoek doet naar PFAS-zuivering in Bergambacht. Mocht dit succesvol zijn dan wordt in de toekomst het Maaswater voor de de duinpassage bij Katwijk al een keer gezuiverd.

3.2 Verzoek rekening te houden met mogelijk bodemherstel vanwege de PFAS accumulatie in de duinen

Het is aan Dunea om hier rekening mee te houden. Gemeente Katwijk is geen eigenaar of beheerder in de duinen. Het geeft wel invulling aan ons eigenaarschap om Dunea hier naar te vragen én voor mogelijke grote risico's te behoeden.

Kantttekeningen

2.1 Positie van de gemeente in een dynamisch omgeving

Vragen door onze bewoners zijn makkelijker gesteld dan beantwoord in dit dossier. Er zijn meerdere partijen betrokken, meerdere bronnen die in aard verschillend zijn en de governance is nog onvoldoende belegd.

Eigenaarschap is lastig invullen als een duidelijk handelingsperspectief ontbreekt, want dit kunnen we als gemeente niet alleen. Het ontbreekt ons aan kennis en capaciteit om alle implicaties te overzien. Op dit moment is de rol van de gemeente activistisch en gericht op het stoppen van de PFAS-lozingen en het beheersen van de bekende PFAS-verontreinigingen op Valkenhorst.

Onze bewoners zien dat in beperkte mate en reageren in het geval van deze inwoner met een Woonverzoek.

Middelen

n.v.t.

Uitvoering

Verzenden van de beantwoordingbrief naar de inwoner van gemeente Katwijk.

Juridisch advies

Juridisch advies gevraagd op basis van rollen en verantwoordelijkheden

Geheimhouding

Geanonimiseerd openbaar maken van de brief

Communicatie

Vanuit het oog van betrokkenheid & participatie mag de gemeente blij zijn met kritische inwoners die hun zorg en wensen zo goed mogelijk onderbouwen. Als gemeente werken we bij voorkeur met bewoners samen vanuit open communicatie dan vanuit een juridische terugblik.

Kennelijk wordt dit niet zo beleefd door onze inwoners. De vraag is daarmee ook: hoe communiceren we met onze bewoners én waar leggen we de grens? Het is nog zoeken van de vorm. Wellicht dat een overleg zoals met KSV hierin helpend is.

Participatie

n.v.t.

Bijlage(n)

Bijlage 1: Beantwoordingbrief aan de inwoner van gemeente Katwijk (geanonimiseerd)

Bijlage 2: Inkomende brief van de inwoner van gemeente Katwijk (geanonimiseerd)

Bijlage 3: KIMO-NSC statement, september 2025 (geanonimiseerd)

Postbus 589 – 2220 AN Katwijk

Inwoner gemeente Katwijk

Contactpersoon:

Afdeling:

Te bereiken op:

Ons kenmerk:
Z3812545D3818763

Bijlage(n): 2

Verzenddatum: **28 oktober 2025**

Uw kenmerk:

Onderwerp: vragen over PFAS-verontreiniging bij voormalig Vliegveld Valkenburg

Katwijk, 28 oktober 2025

Geachte mijnheer, mevrouw,

Dank voor uw kritische vragen die u aan ons stelt middels uw brief van 15 september 2025. Ambtelijk hebben we u al eerder uitgenodigd om samen op te trekken. Dit lijkt ons effectiever en motiverender, want dan kunnen we vanuit verbinding en wederzijds begrip samen werken aan dit uitdagende dossier. Uw belang als bewoner en ons algemene belang voor volksgezondheid liggen namelijk in elkaars verlengde. Vanuit die gedeelde opgave werken we graag met uw samen. Tegelijk zien we dat dit vraagstuk op een veel hoger schaalniveau dan het gemeentelijke moet worden opgepakt en aangepakt.

Er zijn wat ons betreft vanuit volksgezondheid drie hoofdvragen:

1. Hoe voorkomen we nieuwe en voortzettende PFAS-lozingen in ons leefmilieu die buiten ons gemeentelijke grenzen liggen (routes: zee, atmosfeer, Oude Rijn, bewoners)?
2. Hoe halen we PFAS zoveel mogelijk uit ons leefmilieu en hoe gaan we op een goede en verantwoorde manier om met de huidige aanwezigheid van PFAS, wetende dat de Noordzee een vrijwel permanente bron van PFAS blijft voor de bodem & het water van de kustgemeenten?
3. Hoe en wie communiceert naar de bewoners, want de (sociale) media zit vol met zin en onzin over PFAS. De landelijke GGD heeft een website specifiek gericht op de gezondheidseffecten en blootstellingsroutes van [PFAS](#). Elke bewoner kan dit zonder veel moeite vinden. Liever gaan we – zoals u weet - een dialoog aan met bewoners.

Voor de gemeente is het dossier PFAS een zoektocht met haar medeoverheidspartners. Hier is de gemeente aan begonnen na de zomer van 2024 als reactie op berichtgeving in de media. Tot dusver vindt de gemeente dat de PFAS-verontreinigingen waarop zij invloed heeft goed worden beheerst. Er zijn ook bronnen waarop we geen invloed hebben, zoals 'seaspray' en de Oude Rijn. Ook zien we

---

gemeente Katwijk: Koningin Julianalaan 3, 2224 EW Katwijk, Postbus 589, 2220 AN Katwijk, **website:** www.katwijk.nl,
(T) 071 - 406 5000, **(F)** 071 - 406 5065, **IBAN:** NL13BNGH0285120271, **BIC:** BNGHNL2G, **KvK:** 27.37.09.56

Op alle opdrachten zijn, tenzij anders overeengekomen, de algemene inkoopvoorwaarden leveringen en diensten gemeente Katwijk 2025 van toepassing. Deze zijn te raadplegen op www.katwijk.nl en www.overheid.nl

samen met de omgevingsdienst, dat er nog géén vastomlijnd handelingskader is om tot herstel van bodem en water te komen.

Algemeen standpunt

PFAS zijn zeer zorgwekkende stoffen die niet in ons milieu thuishoren. Helaas zijn deze stoffen sinds de jaren veertig over de hele wereld verspreid geraakt. Het komt nu algemeen voor in ons leefmilieu, voedselketen en waterketen. Het college maakt zich net als vele andere gemeenten zorgen over de risico's voor milieu en gezondheid van PFAS. Het RIVM berekende, dat mensen in Nederland uit voedsel en drinkwater te veel PFAS binnenkrijgen en is dit jaar een studie gestart naar PFAS-concentraties in ons bloed. Om deze redenen steunde de gemeente ook de motie op het VNG-congres van 17 & 18 juni 2025 om PFAS te verbieden in Nederland. Dit vergroot de druk op het Rijk en is in lijn met haar eigen restrictievoorstel om alle PFAS-verbindingen te verbieden (ingediend: op 7 februari 2023 met vier andere landen bij de EU Chemical Agency).

Gemeente Katwijk zet zich daarnaast in om de druk op het Rijk en de EU te verhogen door vanuit de internationale werkgroep PFAS van het KIMO samen met de Noordzeecommissie PFAS op de agenda te houden door vragen te stellen en de media op te zoeken. Naast de druk om PFAS te verbieden gaat het daarbij ook kennishiaten die er ook zijn (zie bijlage 2: KIMO-NSC statement, september 2025).

Het college is van mening, dat het herstel van onze leefomgeving pas echt begint met het beheersen van de huidige PFAS-bodemverontreinigingen, een verbod op PFAS-lozingen op de rivieren en juridisch bindende normen. Dit bepaalt het gemeentelijk handelingsperspectief voor bodemherstel.

Beantwoording van uw hoofdvraag

Als Dunea (waarvan Katwijk aandeelhouder is) ongewijzigd doorgaat met het infiltreren van PFAS-belast Maaswater en verder gaat uitbreiden, neemt de structurele PFAS-voorraad in de duinen toe. In een worst-case scenario betekent dit, dat over jaren een grootschalige sanering van de duinstrook tussen Katwijk en Scheveningen noodzakelijk kan zijn —ecologisch ingrijpend en financieel zeer kostbaar. Wie gaat dit betalen?

Dit is de halve waarheid. Het klopt dat Dunea met PFAS-verontreinigd Maaswater inneemt in de duinen infiltreert. Er is echter ook sprake van atmosferische depositie met PFAS vanuit zee ('seaspray'). De zee is een nagenoeg permanente bron van PFAS en is ruimtelijk van groter belang als bron, want het zorgt voor PFAS-opbouw in bodem, grond- en oppervlaktewater van de gehele kuststrook (volgens RIVM tot zo'n 500 m). Dit is niet een aantrekkelijke boodschap, maar het schetst wel de volle breedte van de problematiek en de ongrijpbaarheid van de bron die complexer is dan alleen de infiltratie van Dunea.

De toekomstige uitbreiding van Dunea komt er om bewoners in onze gemeente vanaf 2030 te blijven voorzien van drinkwater. Leveringszekerheid is naast volksgezondheid een wettelijke plicht voor drinkwaterbedrijven. De Vlietzone is de bron voor dit 'nieuwe' water. Uiteindelijk is de Oude Rijn de bron, waarmee De Vliet in verbinding staat. Helaas is de Oude Rijn net als de Maas ook belast met PFAS.

Hoofdvraag

Op uw vraag voor de lange termijn: wie de sanering gaat betalen is het antwoord kort. Het is nog niet aan de orde, omdat de omvang, de positie van Dunea en mede-overheden en daaruit volgend de verdeling van de lasten onbekend is. Uiteindelijk betaalt u deze kosten als belastingbetaler en/of als consument van drinkwater.

Uw vragen

1. *Is dit risico in kaart gebracht? Bestaat er een scenario-/kostenanalyse voor grootschalige duinsanering bij aanhoudende infiltratie met PFAS belast Maaswater (incl. seaspray-depositie)?*

Het is niet bij de gemeente bekend dat Dunea een scenario-/kostenanalyse heeft voor duinsanering. Overigens is dit nu ook weinig zinvol, want de normen uit het tijdelijk handelingskader (THK) zijn nog niet in wetgeving vastgelegd. Daarnaast blijft er sprake van her-verontreiniging door bronnen, zoals seaspray en is saneren schadelijk voor de natuur in de duinen. Zie hier het dilemma voor ons en Dunea;

2. *Is hiervoor een voorziening getroffen? Wordt dit risico als voorziening of (niet uit de balans blijvende) verplichting toegelicht in de jaarrekening van de gemeente en/of in de aandeelhoudersstukken van Dunea (BBV-kader)?*

De gemeente heeft hier geen directe rol, want Dunea is eigenaar en beheerder van de infiltratievoorzieningen in de duinen. We lezen het in elk geval niet terug in de begroting van Dunea. Het is ook een juridische vraag, of Dunea een eventuele sanering van de duinen moet betalen. PFAS komt vermoedelijk al decennia in de duinen terecht via de Rijkswateren: Maas en Noordzee.

3. *Aandeelhoudersinstructie: is het college bereid om als aandeelhouder een instructie te geven aan Dunea dat uitbreiding van infiltratie uitsluitend plaatsvindt:*

- *na een transparante PFAS-massabalans (Maas + seaspray + retentie/uitspoeling);*
- *met voorzuivering (RO/GAC/IX) vóór infiltratie en beheer van reststromen*
- *en met trend-targets (grondwater/duinvoorraad) en actie bij verslechtering*

Het is ons bekend, dat Dunea onderzoekt om bij het innamepunt van Bergambacht het Maaswater te ontdoen van o.a. PFAS. Daarnaast participeert Dunea in landelijke onderzoeksprogramma's met het ministerie IenW en TU Delft over seaspray en het effect op water en natuur.

Onze gemeentelijke rol beperkt zich tot één van de 17 aandeelhouders. We kunnen vragen stellen, en inbrengen wat in onze ogen wenselijk is. Dunea besluit verder binnen de wettelijke kaders eigenstandig over maatregelen passend bij haar bedrijfsvoering om drinkwater te bereiden conform de Drinkwaterwet (2020). Hierin zijn leveringszekerheid en gezond drinkwater voor de klant de belangrijkste drijfveren.

Overigens zuivert Dunea het drinkwater aanvullend vanwege het advies van RIVM voor drinkwater de richtwaarde van 4,4 ng PFOA-equivalenten. Met deze richtwaarde wordt rekening gehouden met alle andere blootstellingsroutes, waarvan voedsel de grootste is. Wettelijk overschrijdt Dunea géén norm, want die is 100 ng PFAS (som 20 PFAS) per liter drinkwater.

Uw oproep gericht geadresseerd aan ons bestuur gericht op waarden als: gezondheid, openheid en voorzorg.

1. *Erken de gezondheidsrisico's publiekelijk: communiceer niet langer uitsluitend met de zwemwateradvieswaarde (PEQ); leg óók de milieukwaliteitsnormen (EQS PFOS/PFOA) en EFSA-streefwaarden uit. Zeg het zoals het is: "onder het ene advies" kan nog steeds "boven een ander, strenger risicokader" zijn.*

Wij waken ook voor verwarring. Het hele stelsel van richt-, advies- en milieukwaliteitsnormen is in beweging. Dit zullen wij inbrengen bij de landelijke Omgevingsdienst en GGD. Graag maken wij dan ook gebruik van uw betrokkenheid, want onze belevingswereld is verschillend.

2. *Informeer raad en inwoners volledig: presenteer altijd twee sporen in elke rapportage—(i) gezondheid (PEQ/EFSA) en (ii) milieu/ecologie (EQS PFOS/PFOA)—zodat niemand op een halve waarheid hoeft te vertrouwen.*

Gemeente doet zelf geen onderzoek naar de gezondheid van mensen. Daarvoor bestaan de GGD en het RIVM. Rapportage spoor (i) gezondheid heeft geen zin tenzij een dergelijk onderzoek wordt uitgevoerd. De rapportage van spoor (ii) PFAS in het milieu (blootstelling) is beperkt mogelijk, want Rijnland monitort het oppervlaktewater in de hoofdwatgangen en het RVB doet dit in het water binnen het voormalig vliegveld Valkenhorst. Indien dit water de adviesnorm van zwemwater overschrijdt (280 ng PFOA-equivalenten per liter) dan zullen we rapporteren.

3. *Kies voor voorzorg bij besluiten:*

- *Moestuinen/eieren – start onmiddellijk gericht voedselveiligheidsonderzoek op beide moestuincomplexen (naast Valkenhorst en bij de Zanderijtuinen); publiceer een plan met meetmethode, locaties en planning en geef voorlopig consumptieadvies zolang resultaten ontbreken.*

De gemeente is van mening, dat bij een waarschuwing van het RIVM in de media over verhoogd PFAS in de eieren van hobby-kippen de eigenaar een eigen verantwoordelijkheid heeft. Het collegestandpunt is, dat er geen voedselveiligheidsonderzoek of consumptieadvies vanuit de gemeente wordt opgezet. Dit is een landelijke organisatie via het RIVM of de GGD.

- *Valkenhorst – publiceer een concreet sanerings- en grondstromenplan (keten/traceerbaarheid) vóór verdere bouwstappen.*
Dit is een verantwoordelijkheid van het Rijksvastgoedbedrijf. Gemeente en Omgevingsdienst houden dit nauwlettend vanuit onze taken in de gaten. Op dit moment is er nog geen plan vanwege het ontbreken van een uitgewerkt kader voor bodemherstel.
- *Dunea/duinen – laat uitbreiding infiltratie pas toe na voorzuivering en een transparante PFAS-massabalans, met trend-targets en actie bij verslechtering; geef duidelijkheid over een voorziening/financiële borging voor het duinsaneringsrisico.*
Afdwingen, dat Dunea de maatschappelijke gewenste toekomstige drinkwatervoorziening afhankelijk maakt van het onderzoek dat u voorstelt, kan de gemeente juridisch absoluut niet. We zijn aandeelhouder. Dunea heeft ten aanzien van leveringszekerheid van drinkwater wettelijke plichten. Zij vervult voor ons allen een zeer belangrijke maatschappelijk taak (Drinkwaterwet, 2020).

U schrijft, dat het gaat om gezondheid, vertrouwen en de toekomst van Katwijk. U verzoekt ons dit nu uit te dragen en in uw besluitvorming te verankeren. Wij staan sympathiek tegenover bewoners die zaken aan de kaak stellen, én nemen onze zorgplicht zéér serieus. Wij verwijzen u dan ook naar de omgevingsvisie en -doelen van de gemeente Katwijk die ons maatschappelijk contract zijn met de inwoners en bedrijven.

Verder hopen wij op begrip, dat onze mogelijkheden en inzichten beperkt zijn. We zijn ons bewust dat wij niet alle kennis en inzichten hebben. Tegelijkertijd zet gemeente Katwijk het onderwerp PFAS op diverse manieren nadrukkelijker op de kaart vanuit eigenaarschap die verder reikt dan onze wettelijke taken en verantwoordelijkheden alleen.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Katwijk,
de secretaris, de burgemeester,

mr. drs. [REDACTED] 15 J ir. [REDACTED] 15 J

Bijlagen:

- Bijlage 1: brief van inwoner gemeente Katwijk
- Bijlage 2: KIMO-NSC statement, september 2025

KIMO and the North Sea Commission call for ambitious action against PFAS pollution in the marine environment

Waiting in anticipation

We, KIMO (Local Authorities International Environmental Organisation) and the CPMR North Sea Commission, henceforth referred to as NSC, are united in our efforts to preserve and enhance the marine environment in the North-East Atlantic, North Sea, Irish Sea and Baltic Sea. Together we represent 27 regions and 80 coastal municipalities across eleven countries (Norway, Sweden, Denmark, Netherlands, UK, Ireland, Faroe Islands, Germany, Belgium, France, and Lithuania).

PFAS are found everywhere in the marine environment. From the body of water, marine sediments and sea ice to concentrated levels of PFAS in sea foam and sea spray aerosols. In the marine food chain, PFAS are found at all levels, from plankton to porpoises and sharks. Predators at the top of the food chain can have up to 10,000 times higher concentration compared to prey. Adverse effects on the immune system are the primarily reported consequence for marine wildlife, but in bottlenose dolphins, exposure has also been shown to affect blood, kidney and liver functions. This knowledge paints a daunting picture of the presence of PFAS in the marine environment and of the spill-over to our food chain with significant implications to human health and coastal communities in particular.

Considering that we know PFAS is present in the marine environment but that there is still a considerable lack of knowledge about the extent and its implications to biodiversity, ecosystems and coastal communities, in 2023 NSC and KIMO issued a shared statement urging the European Union to take a precautionary principle and impose a ban on the entire group of PFAS compounds.

While we wait in anticipation, hopeful for a full ban of all PFAS compounds, we also recognize that transformation sometime takes time. If the upcoming revision of the REACH Regulation will only be a first step, we must recognize the urgency of action beyond regulating use. Hence, based on inputs from KIMO's international PFAS Working Group, this document highlights good examples and priorities for further action.

We cannot risk the health of the marine environment, and the European Union has a responsibility to act. The revision of the REACH Regulation presents an important opportunity for the European Commission to pave the way for ambitious PFAS regulation within the European Economic Area and beyond.

Priority I: Enforce a comprehensive ban that demands action from industry

Change is often difficult and, with varying interests at play, we urge the European Commission to be mindful of the costs of not acting.

Little is known about the long-term socioeconomic consequences associated with PFAS that have already been manufactured and released into the environment, but in Europe PFAS has been estimated to cause health-related costs of EUR 52-84 billion per year, whereby these figures represent conservative estimates. The costs of PFAS remediation are high because the substances are stable, mobile and long-lived meaning that they contribute to continued exposure to both humans and the environment over a long period of time. Hence, the burden and associated costs of PFAS in the marine and coastal environment will only continue to rise unless comprehensive restrictions are imposed.

Although the end result must be a full ban of all PFAS compounds, KIMO and NSC recognize that industry remains largely dependent on them. Thus, if the ongoing revision of the REACH Regulation does not result in a full ban agreement, a stepwise approach will be curial to ensure that we are on the right path. Such an approach could focus on the types of PFAS where feasible alternatives already exist and entail a clear timeline for the continued phasing out PFAS compounds where new alternatives remain to be developed. KIMO and NSC are confident that given the right push industry will adapt and develop feasible alternatives to PFAS. The European Commission should dedicate funding to support this process (Priority 3).

Some European countries are already taking important steps in the right direction and recent legislation in Denmark is an excellent example. In 2020 Denmark prohibited PFAS in cardboard and paper in direct contact with food, in 2022 in food packaging, and in 2024 in firefighting-foam. As a next step, in 2026, the Danish government will also prohibit PFAS in clothing and textiles.

Action: KIMO and NSC urges the European Commission to dare to be ambitious in banning the use of all PFAS compounds and, at the very least decide on a stepwise approach that sets a clear path forward.

Priority 2: Monitoring

Although many European countries are beginning to monitor the presence of PFAS in the environment, monitoring is often focused on drinking water with limited focus on the marine environment and the spread from water to land. And even for the monitoring that does focus on the marine environment, the reality is that the indicators and extent of monitoring varies significantly between and even within countries.

If we are to fully understand the presence and implications of PFAS in the marine environment, a more holistic, robust, and systematic approach is required. KIMO and NSC encourage the European Commission to establish a baseline monitoring approach, focusing on what we need to know to better understand the presence and implications of PFAS in the marine environment while still allowing flexibility for local communities to monitor additional indicators of local relevance.

Action: KIMO and NSC urges the European Commission to establish a common monitoring approach and facilitate systematic reporting.

Priority 3: Close Knowledge Gaps

Although the evidence base on PFAS is gradually increasing, there is still a considerable lack of knowledge about PFAS in the marine environment. With many unanswered questions, policymakers at international, national, regional and local levels are acting in the dark trying to address a problem that they do not fully understand. To enable effective prevention and mitigation of PFAS in the marine environment it is crucial that we close existing knowledge gaps.

Action: KIMO and NSC urges the European Commission to use its research call mechanisms to allocate funding to research that thoroughly examine the presence and implications of PFAS in the marine environment within and beyond EU.

Gap 1: Sources

We need to better understand the levels of PFAS entering the ocean from:

- Rivers and streams
- Wastewater and sludge from sewage treatment plants and flue gas from incineration plants
- Production water

Gap 2: PFAS in the food chain

Research conducted in Netherlands and Belgium identified high levels of PFAS in sea foam but also in fish, shrimp, shellfish, seals and birds. As a consequence, the Netherlands have banned commercial fishing in some waters in coastal environments where there are high levels of PFAS. Knowledge and measurement of PFAS accumulation in aquatic organisms is limited and more knowledge is needed to understand the wider implications of PFAS exposure through food. Because seaweed and to some extent also starfish are considered both a food source for livestock and high-quality products for humans, the occurrence of PFAS in these should also be investigated in more detail. Furthermore, to enable us to deal with PFAS found early in the food chain, the link between the presence of PFAS in feed, animals and food should be further examined.

Gap 3: Looking beyond PFASs and PFCAs

In aquatic animals little is known about PFAS compounds beyond the well-known PFASs and PFCAs. Furthermore, at present only few toxicology studies have explored the combined effect of different PFAS, which is how the environment and humans are exposed to PFAS in the real world. Such studies are important for us to understand the aquatic health impacts of PFAS.

Gap 4: Spill-over from soil-to-ocean and ocean-to-soil

There is a lack of knowledge about the release of PFAS from contaminated soil on agricultural land, urban areas as well as release from sediments to the overlying water and biota. Similarly, we need to know more about the implications of exposure to PFAS contaminated sea foam for humans and animals living in coastal communities.

Priority 4: Address the burden on coastal communities

Although PFAS pollution in the marine environment is caused by a multitude of factors not specific to coastal communities, these communities experience the negative effects of PFAS pollution first-hand with potentially severe effects on local agriculture, tourism and wildlife activities. Hence, the presence of PFAS not only has environmental effects, but also severe financial effects that hit coastal communities the hardest.

Agriculture

One of the problems in the coastal environment occurs when residents grow their own vegetables and fruit. In the Netherlands, residents have expressed concerns about PFAS in their home-grown food and although standards for PFAS in soil exist, they are not all legally binding. Local farmers have also expressed concern regarding the spread of PFAS as cattle from a particular coastal area in the Netherlands and Belgium have been found to have high levels of PFAS in their serum and have consequently been banned from slaughter. As a result, coastal cattle from this area are being examined. More research is needed on the absorption of PFAS in homegrown vegetables and on the uptake of PFAS by livestock.

Tourism and wildlife activities

Based on existing knowledge about the negative effects of PFAS on human health, high levels of PFAS in the marine environment affect both tourism and local wildlife activities such as fishing and hunting. For example, in Lemvig Municipality in Denmark, high concentrations of PFAS in ducks have led the Danish Veterinary and Food Administration to advise against eating venison from a particular coastal area and to terminate its hunting

Action: KIMO and NSC urges the European Commission to fund research that increase our understanding of the burden posed by PFAS to coastal communities and to take a “polluter pays” approach, dedicating financial support to coastal communities struggling with this type of pollution.

J

CPMR NORTH SEA
COMMISSION

Spread through sea spray

Studies in Denmark and the Netherlands have shown high levels of PFAS in sea foam along beaches and in Denmark, coastal nature, pastures and groundwater have also been contaminated by PFAS, probably due to PFAS-rich sea foam and sea spray aerosols.

Denmark: A recent study has found a link between the presence of PFAS in the sea and on land as it spreads through sea spray aerosols and into surface water, soil and groundwater. Furthermore, the study found decreasing PFAS concentrations in groundwater samples the further away from the coast the samples were taken.

Netherlands: In the municipality of Veere, coastal soil surveys have been carried out to investigate the spread of PFAS via sea spray aerosols. The study measured higher PFAS levels up to 500–600 meters inland compared to further inland locations. External factors such as landscape, soil type and the content of soil organic matter seem to affect this dispersion. After the study, the spread of PFAS within the municipalities was mapped. One of the problems that municipalities in the coastal environment have encountered is that excavated soil from the area often contains PFAS levels which are above the standards for soil. This causes problems in projects as reuse of some of the soil is not possible.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen

Toelichting rollen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Bij deze vlakken is in sommige gevallen ingevuld welke rol wordt vervuld door het betreffende gegeven. Het cijfer dat hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende rol in onderstaand overzicht.

4 Mailadres

5 Telefoonnummer

15 Medewerker gemeente